

Design I (1850–1925)

Přednáškový cyklus

Lada Hubatová-Vacková a Marta Filipová

Přednáškový cyklus bude sledovat v dílčích krocích vymezenou chronologii, ale zároveň bude pokaždé vymezen tematicky. Sledován bude mezinárodní, ale i lokální kontext, historický, ale i teoretický diskurs s klíčovými koncepty a pojmy.

1.10. Úvod do historie a teorie studia designu. Představení cyklu a zvolené koncepce přednášek, představení zásadních pojmů a témat pro vymezené období. **(společně)**

8.10. 1851: *Great Exhibition* v Londýně a role designu, zrod muzea designu **MF**

15.10. 1873: *Weltaustellung* ve Vídni, model uměleckoprůmyslového muzea a školy v habsburské monarchii, český a moravský kontext druhé poloviny 19. století, institucionální dějiny, uměleckoprůmyslový diskurs u nás **LHV**

22.10. Design, ornament a dekorace: Arts and Crafts (Ruskin, Morris, Crane, ad.), secese, japonismy, exotismy, folklorismy **MF**

5.11. Design a národní identita: recepce Arts and Crafts v českých zemích (Šalda, Weigner, Štech, hnutí Artěl, ad.), vernakulární styl, (Záduha, Moravská ústředna, Jurkovič, Klvaňa, Vydra, Šíma st., lidový „svěráz“) **LHV**

12.11. Diskuse o zvoleném tématu **MF**

19.11. Diskuse o zvoleném tématu **LHV**

26.11. Modernismus počátku 20. století: Werkbund, Bauhaus, mezinárodní styl **MF**

3.12. *Deutsche Werkbundaustellung* v Kolíně nad Rýnem 1914 a česká kubistická expozice, Svaz českého, resp. československého díla, synergie národního a internacionálního **LHV**

10.12. Art deco: Expo Paříž 1925, hybridní styl **MF**

17.12. Československá reprezentace na pařížském Expu, roztržka mezi dekoratéry a avantgardisty, brněnská Výstava soudobé kultury 1928 **LHV**

Zakončení přednáškového cyklu Design I:

Zkouška proběhne formou diskuse na – studentem předem vybrané a důkladněji promyšlené – téma, které bude volně vycházet a navazovat na přednášené okruhy.

Kromě této společné diskuse, během níž by se měla prokázat nejen studentova informovanost, přehled, ale i schopnost kontextuálně s nabytými poznatky zacházet a otevírat objekty užitého umění možným interpretacím, budou v rámci zkoušky ještě položeny 3 námátkové otázky ověřující základní orientaci v oblasti.

Výběrová bibliografie:

Zdeno Kolesár, Kapitoly z dějin designu, Praha 2004.

Lada Hubatová-Vacková, Martina Pachmanová, Pavla Pečinková (eds.), Věci a slova. Umělecký průmysl, užité umění a design v české teorii a kritice, 1870–1970, Praha 2014.

Iva Knobloch – Radim Vondráček (eds.), Design v českých zemích, 1900–2000, Praha 2016.

Victor Margolin, World History of Design, London 2015.

Grace Lees-Maffei, Rebecca Houze, The Design History Reader. Berg Publishers, 2010.

D. J. Huppertz. Ed., Design : critical and primary sources. London: Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury Publishing Plc, 2016

Kjetil Fallan, Design history: understanding theory and method. London: Bloomsbury Academic, an imprint of Bloomsbury Publishing Plc, 2014

Nikolaus Pevsner, The Sources of Modern Architecture and Design, London 1968.

Adrian Forty, Objects of Desire. Design and Society 1750–1980, London 1986.

Jonathan M. Woodham, Twentieth Century Design, Oxford, 1997.

Penny Sparke, An introduction to design and culture : 1900 to the present. 2nd ed. New York: Routledge, 2004.

Charlotte and Peter Fiell, Scandinavian Design, London 2002.

Iva Janáková (ed.), Ladislav Sutnar. Praha – New York. Design in Action, Praha 2003.

Pavel Liška – Jiří Švestka (eds.), Český kubismus, Praha 2006.

Jiří Fronek (ed.), Artěl. Umění pro všední den 1908–1935, Praha 2009.

Charlotte Benton, Tim Benton, Ghislaine Wood, Art Deco, London 2003.

Martina Pachmanová, Neznámá území českého moderního umění: Pod lupou genderu, Praha 2004.

Michael John Gorman, Buckminster Fuller: Designing for Mobility, Milano 2005.

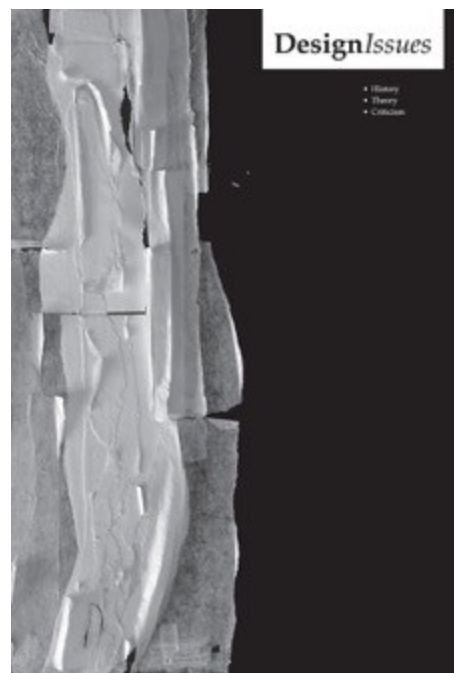
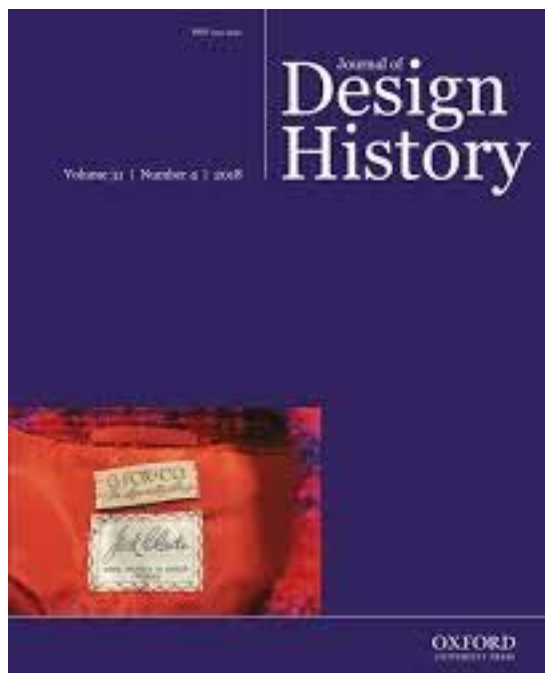
Stuart McDonald, A Century of Art and Design Education, Cambridge 2005.

Frédéric Migayrou – Aurélien Lemonier (eds.), De Stijl 1917–1931, Paris 2010.

Lada Hubatová-Vacková, Tiché revoluce uvnitř ornamentu: Studie z dějin dekorativního umění 1880–1930, Praha 2011.

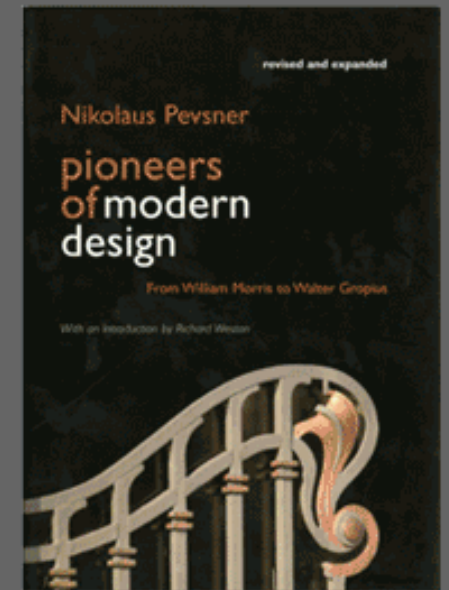
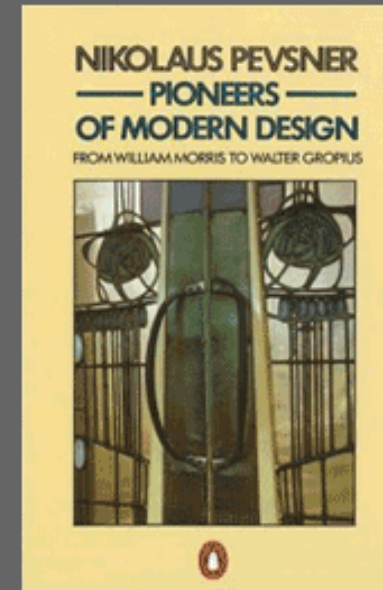
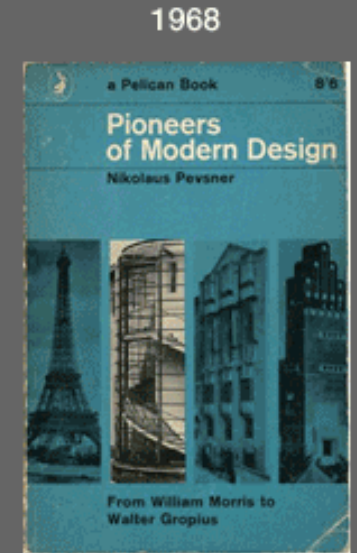
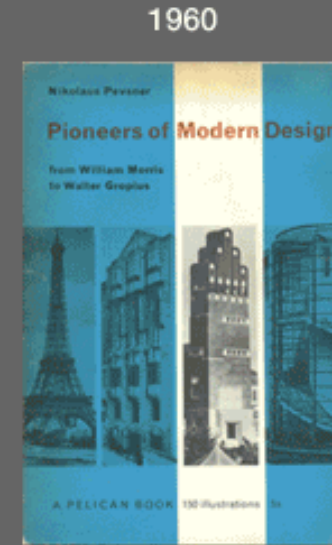
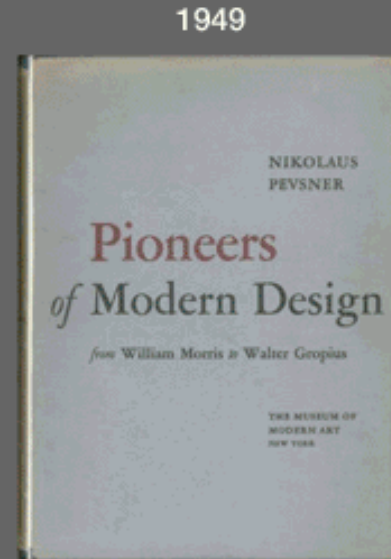
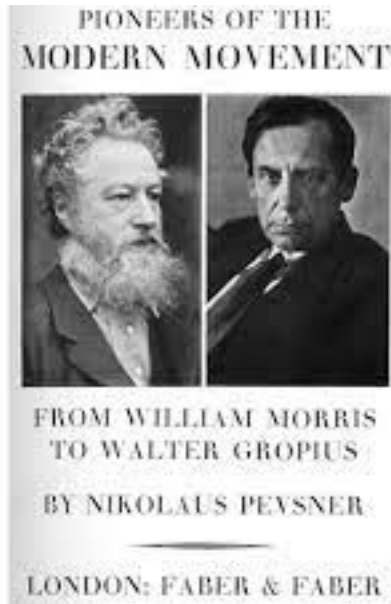
Jeffrey L. Meikle, Design in the USA. Oxford: Oxford University Press, 2005.

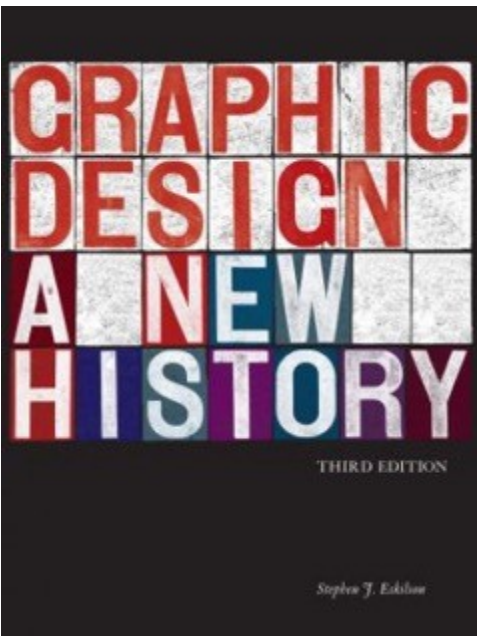
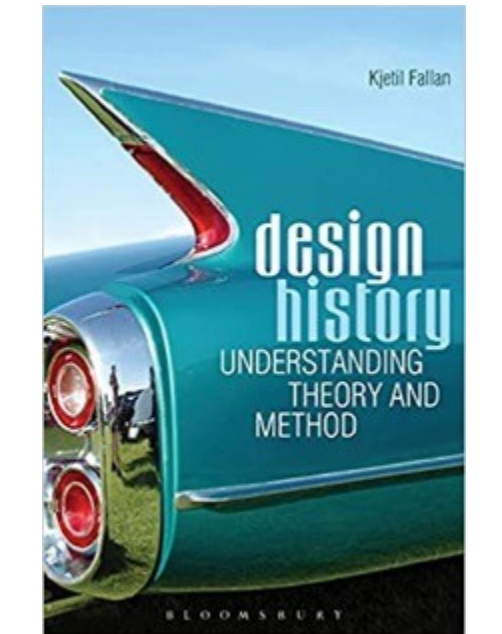
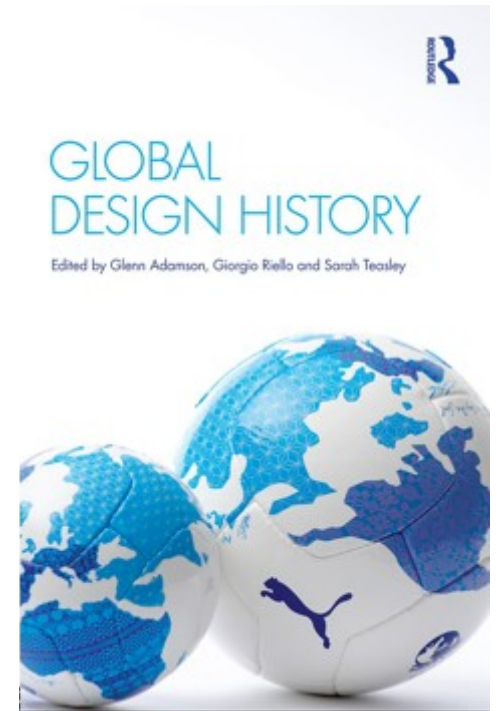
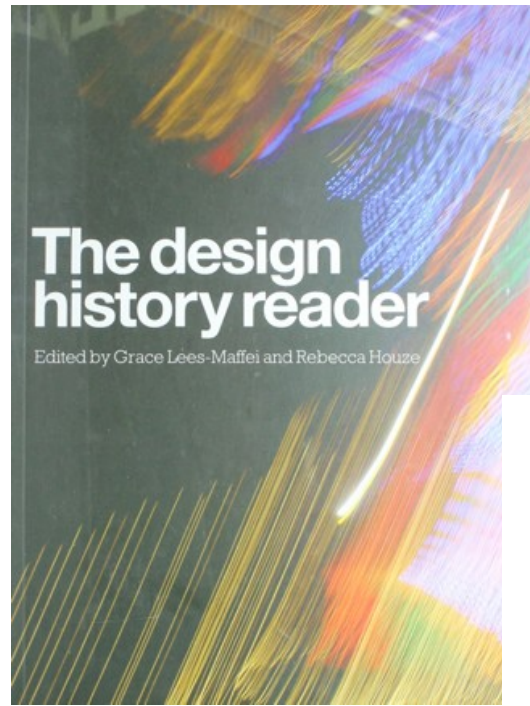
Proč historie designu?

Nikolaus Pevsner

- The Pioneers of Modern Movement, 1936
- Pioneers of Modern Design, 1949-

věci a slova

2.
8. 10. *Great Exhibition* v Londýně a role designu, zrod muzea designu **MF**

Henry Cole (1808-1882)

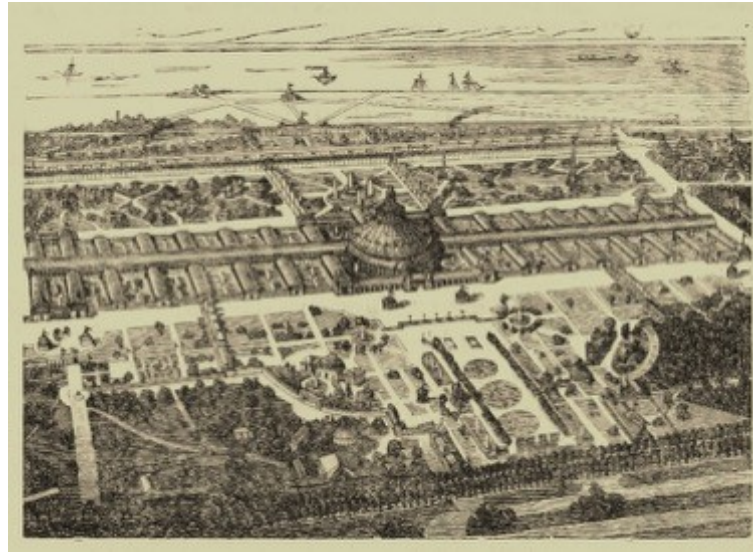

- Great Exhibition
- Dobrý design
- South Kensington Museum (Victoria and Albert Museum), V&A Dundee
- *Dekolonizace designu a sbírek*

3.

15.10. 1873: *Weltaustellung* ve Vídni, model uměleckoprůmyslového muzea a školy v habsburské monarchii, český a moravský kontext druhé poloviny 19. století, institucionální dějiny, uměleckoprůmyslový diskurs u nás **LHV**

Kunstindustrie – umělecký průmysl (Semper, Eitelberger, Falke, Chytil, Náprstek, J. Leisching, G. E. Pazaurek)

Pozice uměleckého průmyslu se od poloviny 19. století ustavovala mezi „krásnými uměními“, tradičním rukodělným řemeslem, širokou oblastí nejasně definovaného průmyslu, mezi estetikou (krasovědou) a dějinami umění (Kunstgeschichte).

Umělecký průmysl byl nadřazeným pojmem pro dekorativní architekturu, dekorativní sochařství a malířství, kamenictví, tesařství, truhlářství, kovářství, keramiku, sklářství, tkalcovství, zlatnictví, cizelérství, knihařství, typografii a krasopisu, umělecké vyšívání a řadu dalších uměleckých řemesel, ale zároveň se od počátku dotýkal i oblastí nových technologií a zpracování moderních hmot v éře nastupující industrializace.

Německý pojem „Kunstindustrie“, s nímž souviselo i české pojmenování „umělecký průmysl“, s největší pravděpodobností vycházel ze spisu Gottfrieda Sempera nazvaného *Wissenschaft, Kunst und Industrie*/ Věda, umění a průmysl, publikovaného v roce 1852 v přímé návaznosti na Světovou výstavu.

Kernform – Kunstform (Boetticher, Kotěra)

Umělecká forma jako projev ducha

Bekleidungstheorie – teorie oděví (Semper)

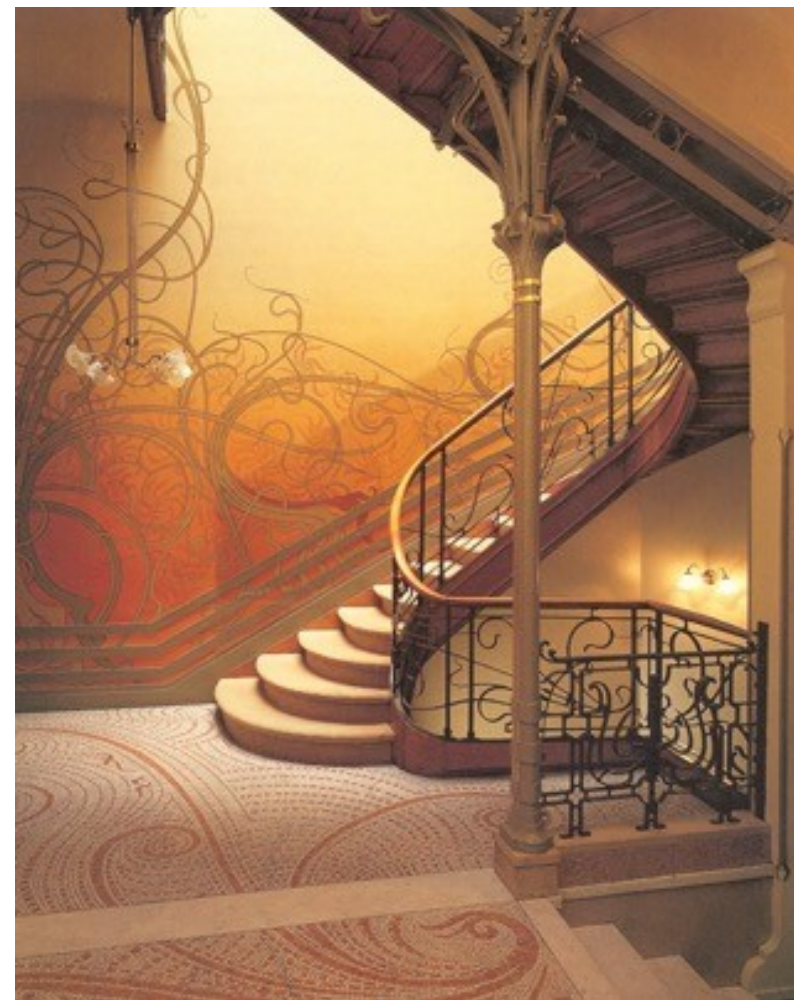
Ornament, dekor, ozdoba

Gottfried Semper (1803-1879)

4.

22.10. Design, ornament a dekorace: Arts and Crafts (Ruskin, Morris, Crane, ad.), secese, japonismy, exotismy, folklorismy MF

John Ruskin, William Morris
Charles Rennie Mackintosh
Victor Horta
Carlo Bugatti

William Morris (1834-1896): praktický a věrný design

John Ruskin: estetické hnutí/estetismus

Důraz na materiál

Orientalismus

W. G. Collingwood, John Ruskin in his study, 1881

Adolf Loos, Ornament a zločin

5.

5.11. Design a národní identita: recepce Arts and Crafts v českých zemích (Šalda, Weigner, Štech, hnutí Artěl, ad.), vernakulární styl, (Záduha, Moravská ústředna, Jurkovič, Klvaňa, Kretz, Vydra, Šíma st., lidový „svéráz“) LHV

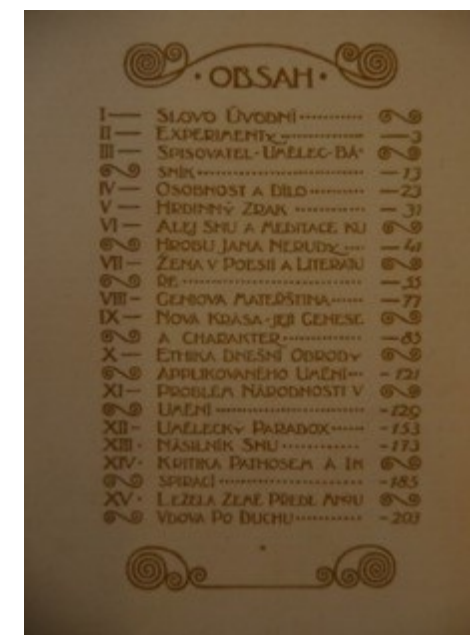
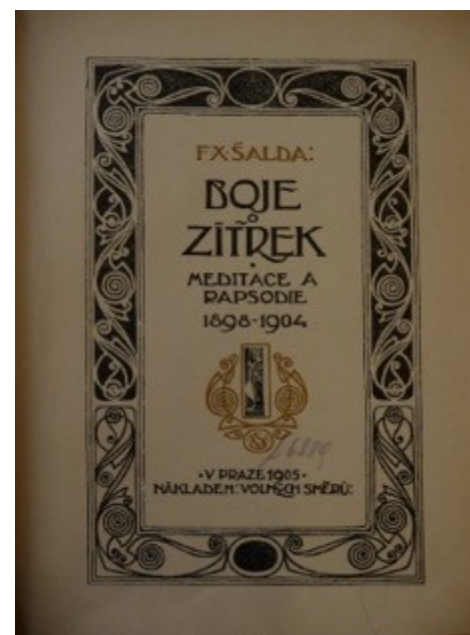
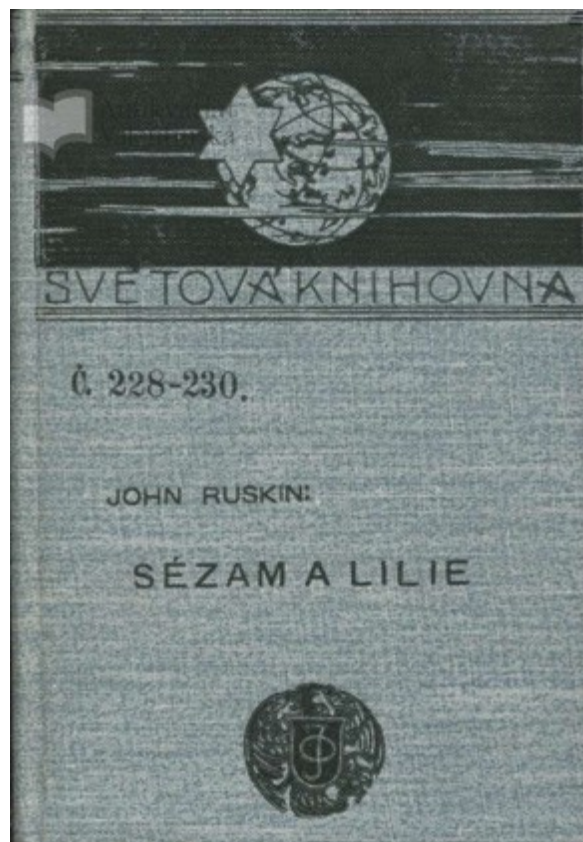
Volkskunst – lidové umění, lidový svéráz (Riegl, Jurkovič, Vydra)

Umění v životě, život v umění, socializace umění (Arts and Crafts, Masaryk, Šalda)

Ruční práce, rukodělné řemeslo, (Šalda, Teinitzerová)

Etická a krásná práce

Národní identita

(6) 12.11. Diskuse o zvoleném tématu **MF – pokračování secese**

(7) 19.11. Diskuse o zvoleném tématu **LHV – pokračování kubismus**

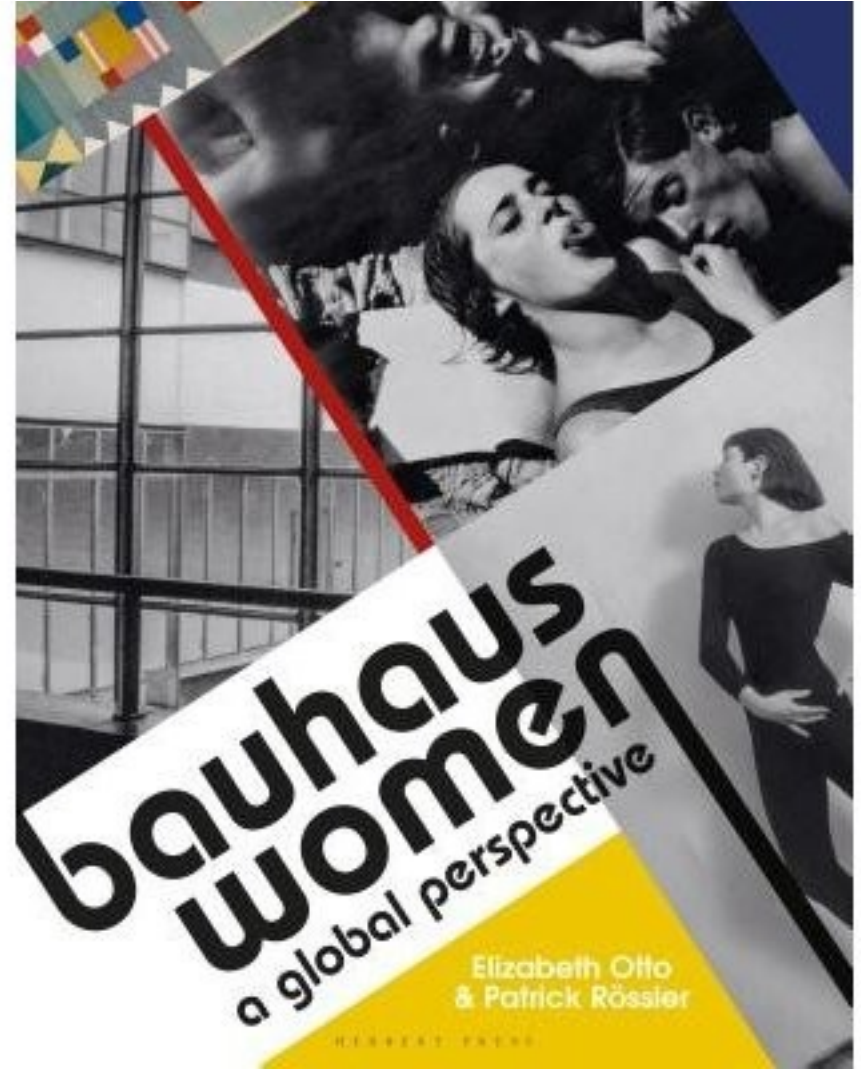
8.

26.11. Modernismus počátku 20. století: Werkbund, Bauhaus, mezinárodní styl MF

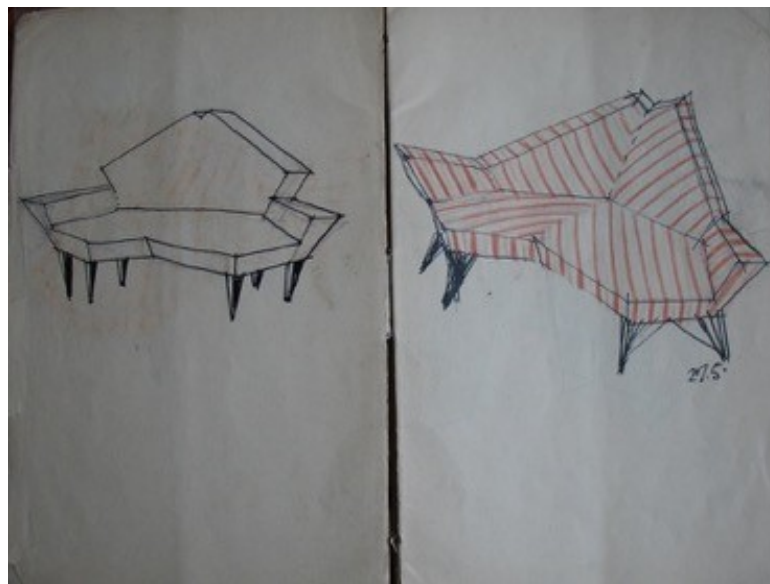
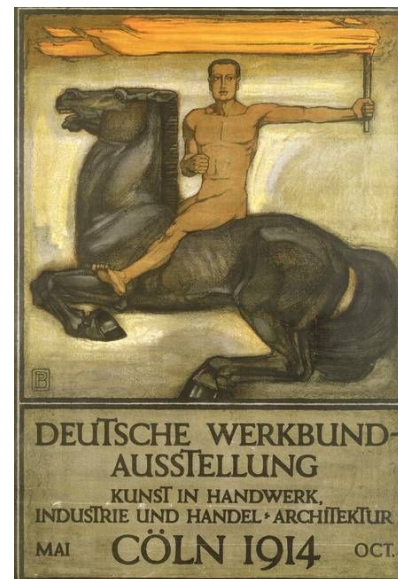
abcdefghijklmnop
pqrstuvwxyzæœ&
1234567890

9.

3.12. *Deutsche Werkbundaustellung* v Kolíně nad Rýnem 1914 a česká kubistická expozice, Svaz českého, resp. československého díla, synergie národního a internacionálního LHV

Výtvarný ideál čistého tvaru

Architektura, interieur, věci mohou být předmětem uměleckého tvoření (Štech)

Předmětné prostředí jako umělecký výraz tvůrce (Janák)

Dynamizace tvaru, duch ovládá hmotu (Velde, Janák, Hofman)

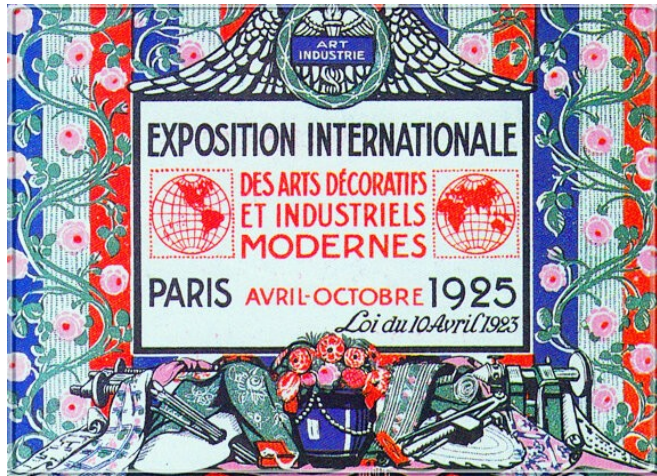
Užitkový předmět jako artefakt prostoupený individuální tvořivou silou ducha versus standardní předmět

Internacionální nebo národní?

10.
10.12. Art deco: Expo Paříž 1925, hybridní styl MF

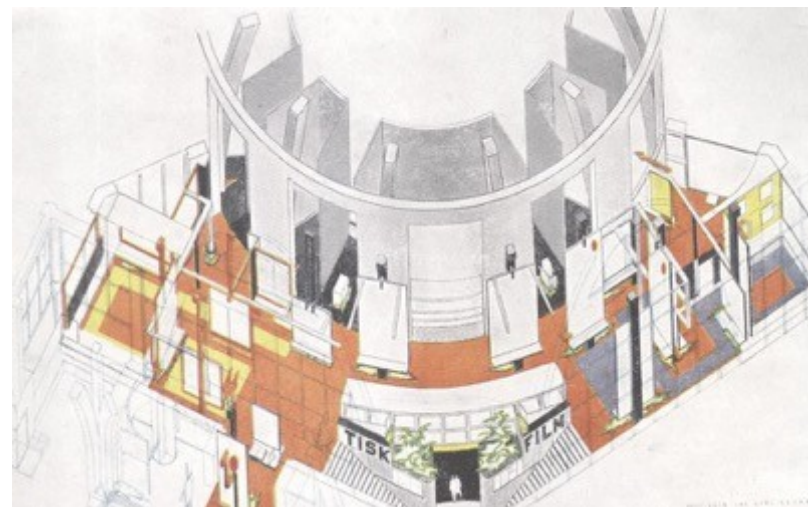

- Art Deco v Evropě a ve světě
- Materiál/materiálnost

11.

17.12. Československá reprezentace na pařížském Expu, roztržka mezi dekoratéry a avantgardisty, brněnská Výstava soudobé kultury 1928 LHV

Národní dekorativismus, národní styl, lidové předobrazy

Dekorativní užitkový artefakt versus průmyslový nástroj determinovaný funkcí (Kysela x Teige)

Unikátní versus sériové

Národní dekorativismus versus internacionální modernismus

Vernakulární dekorativismus x vernakulární modernismus

„Nízké“ a „vysoké“

